

ITSEOHJAUTUVUUTEEN OHJAAMINEN NUORTEN AIKUISTEN TANSSITEKNIIKAN OPETUKSESSA

Sonja Koskinen

**Pedagoginen opinnäytetyö
Huhtikuu 2008**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

5.3.2008

Tekijä(t) KOSKINEN, Sonja	Julkaisun laji Opinnäytetyö 5 op	
	Sivumäärä 20	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi ITSEOHJAUTUVUUTEEN OHJAAMINEN NUORTEN AIKUISTEN TANSSITEKNIIKAN OPETUKSESSA		
Koulutusohjelma Opettajan pedagogiset opinnot musiikin ja tanssin alalla		
Työn ohjaaja Tuija Rautio		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Pedagoginen tutkielma on pohdinta, mikä sisältää tietoa itseohjautuvuudesta ja käytännön sovellutuksia sen käytöstä tanssinopetuksessa. Lähtökohtana työssä on se, että jokainen oppija voi oppia taitavaksi oppijaksi. Työn taustalla on myös ajatus siitä, että oppiminen on jokaisen henkilökohtainen prosessi. Näin ollen on tärkeää, että oppiminen ja opetus linkittyvät jokaisen yksilön muuhun elämään. Tutkielman sovellutukset pohjaavat siihen, että tanssitekniikan opetus toteutetaan suureksi osaksi mallioppimisen keinoin. Itseohjautuvuus nähdään avainasemassa siinä, että jokainen - erilainen oppija voisi saada samasta opetuksesta itselleen oppimisvirikkeitä.</p> <p>Avainsanoja itseohjautuvassa oppimisessä ovat suunnitelmallisuus, tavoitteet, motivaatio, oppimaan oppiminen sekä kontrollointi ja arviointi. Taitava - itseohjautuva oppija suunnittelee omaa opiskeluaan ja havainnoi omaa oppimistaan. Oppijalla on selvät tavoitteet ja hän tietää millä keinoin ne parhaiten saavuttaa. Tavoitteet ja niiden huomioiminen ovat ydinasioita itseohjautuvassa oppimisessä. Tavoitteiden omakohtaisuus ja realismi motivoivat oppijaa tarttumaan uuteen asiaan ja oman toiminnan reflektointi pitää oppimisprosessin suunnan ja keinot oikeana.</p> <p>Itseohjautuvassa oppimisessä opettaja on oppimisprosessin ohjaaja, joka auttaa oppilasta koko prosessin ajan. Opettajan tulee huomioida jokainen oppija yksilönä, sekä huomioida hänen henkilökohtaiset tavoitteet. Työn päätelmissä todetaan itseohjautuvan oppimisen tarjoavan hyvän pohjan, minkä tahansa oppimiselle. Tanssinopetuksessa itseohjautuvan oppimisen haaste lienee tällä hetkellä siinä, kuinka opettajankoulutus pystyy tähän tarpeeseen vastaamaan.</p>		
Avainsanat (asiasanat) itseohjautuvuus, itseohjautuva oppiminen, oppimaan oppiminen, tavoitteet, motivaatio, tanssinopetus		
Muut tiedot		

Author(s) KOSKINEN, Sonja	Type of Publication Diploma project (5 ECTS credits)	
	Pages 20	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title ITSEOHJAUTUVUUTEEN OHJAAMINEN NUORTEN AIKUISTEN TANSSITEKNIIKAN OPETUKSESSA		
Degree Programme Pedagogical studies for music and dance teachers		
Tutor(s) Tuija rautio		
Assigned by		
Abstract Pedagogical thesis is a discussion which deals with self-directed learning and its practical applications how to use this method in dance teaching. The main idea in this work is that everyone can learn how to be a good learner. This work leans on idea that learning is an individual process. It is important that learning and teaching are connected to person normal life. Self-directed learning is in a key position when it is tried to solve how different students can learn from the same teaching. Key words in self-directed learning are systematic planning, goals, “learning to learn” and controlling and evaluation. Skilful learner - self-directed learner plans his/her studies and observes his/her learning. Learner has clear goals and he/she knows how to get there. Goals and noticing them are the main things in self-directed learning. Realistic and personal goal motivates student to start a new learning process. Reflection of own learning process keeps it on the right course and it also helps to keep the means right. In self-directed learning teacher guides learning process and helps the student through the process. Teacher has to pay attention to every student individually and also notice them personal goals. In the end of the thesis it is noted that self-directed learning gives good foundation to learning in general. In dance teaching the challenge of self-directed learning is how the dance teaching education can response to this need.		
Keywords self-directed learnig, learning to learn, goals, motivation, dance teaching		
Miscellaneous		

Sisällys

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIELMAN TAUSTAA	2
3	ITSEOHJAUTUVUUS	4
	3.1 Tavoitteet ja motivaatio	6
	3.2 Oppimaan oppiminen	9
	3.3 Arviointi ja kontrollointi	10
4	ITSEOHJAUTUVUUTTA TUKEVA TANSSINOPETUS.....	13
	4.1 Opetuksen ja opiskelun suunnittelu	14
	4.2 Opetuksen toteutus	16
	4.3 Arviointi	18
5	POHDINTA	19

LÄHTEET

1 JOHDANTO

Pedagoginen tutkielmani *Itseohjautuvuuteen ohjaaminen nuorten aikuisten tanssitekniikanopetuksessa*, sisältää tietoa itseohjautuvuudesta ja käytännön sovellutuksia sen käytöstä tanssissa. Lähtökohtanani on se, että jokainen oppija voi oppia taitavaksi oppijaksi ja sen myötä hänen taitonsa ja tietonsa voivat alkaa kehittyä. Oppiminen on henkilökohtainen prosessi ja näin ollen on selvää, että sen tulee linkittyä jokaisen oppijan omaan elämään ja edetä hänen ehdoillaan.

Tanssitekniikanopetus toteutetaan suureksi osaksi mallioppimisen keinoin. Koska opettajan tarjoama vaihtoehto liikkeestä ei välttämättä ole sellaisenaan jokaiselle oppijalle haastava, selkeä tai motivoiva, olisi tärkeää avata yhdessä ne tavoitteet, joihin opettelulla pyritään. Tavoitteet ja niiden huomioiminen onkin itseohjautuvuuden yksi ydinasia. Tavoitteiden omakohtaisuus ja realismisuus motivoivat oppijaa tarttumaan uuteen asiaan ja oman toiminnan reflektointi pitää opettelun suunnan ja keinot oikeana.

Pohdintani toinen luku kertoo taustaa siitä, kuinka tämä pohdinta syntyi. Se avaa lukijalle käsitystäni ja näkemyksiäni siitä, mitä minä pidän opetuksessa ja oppimisessa tärkeänä. Kolmas luku sisältää teoriaa siitä, mitä itseohjautuvuudella tarkoitetaan ja mitä se on. Kolmas luku sisältää myös tietoa siitä, mitä tavoitteet, motivaatio, oppimaanoppiminen sekä kontrollointi ja arviointi itseohjautuvuudessa tarkoittavat.

Neljäs luku sisältää käytännönsovellutuksia siitä, kuinka itseohjautuvuutta voidaan tanssinopetuksessa tukea. Ajattelun pohjana on minulle ominainen tuntirakenne, mikä pohjautuu pitkälti mallioppimista tukeviin harjoitteisiin. Neljässä luvussa pyrin siirtämään käytäntöön niitä ajatuksia, joita kolmannessa luvussa esittelen. Viides luku on pohdinta siitä, mitä tämä työ minulle opetti ja mitä kysymyksiä se herätti.

2 TUTKIELMAN TAUSTAA

Tein tanssinopettajaopintoihini kuuluvan päättöharjoittelun Lahden ammattikorkeakoulun musiikinlaitoksella, musiikkiteatterin linjalla. Tanssiopinnot ovat musiikkiteatteri opiskelijoille vain osa koulutusta, mutta koska se linkittyy läheisesti näyttelijäntyöhön, ja laulamiseen sekä tulee olemaan osa heidän ammattitaitoaan, opiskelijat olivat hyvin motivoituneita. Opettaessani huomasin pohtivani samoja asioita oppilaiden kannalta, joita itse opiskelijana olen miettinyt. Ovatko oppilailla selvänä tavoitteet, joita kohti olemme menossa? Voiko oppilaalla olla edes selvänä tavoitteet, kun tuntien suunnittelu on opettajan vastuulla? Ja jos tavoitteet eivät ole tiedossa, niin kuinka oppilaat motivoituvat opiskeluun ja suuntautuuko heidän energiansa haluttuihin asioihin. Mietin myös sitä, jääkö tanssinopiskelu irralliseksi asiaksi muusta elämästä, vaikka sen antama tieto esimerkiksi omasta kehosta olisi varmasti käyttökelpoista myös tanssituntien ulkopuolella.

Jokaisen henkilökohtaiset tavoitteet liittyvät läheisesti opetuksen eriyttämiseen. Koska opettaja ei voi samanaikaisesti opettaa eri oppilaille juuri niitä asioita, joihin heidän mielenkiintonsa sillä hetkellä kohdistuu, voivat oppilaan omat tavoitteet toimia suodatimena, jonka kautta he opettajan antaman ja tunnilla tehtävän materiaalin suodattavat. Tekniikkasarjan yhteinen tavoite voi olla itse liikkeen omaksuminen, mutta se mihin osa-alueeseen kukakin keskittyy, voi olla yksilöllistä. Toinen haluaa miettiä asiaa kehonsa kautta, sitä mitkä lihakset työskentelevät ja mitä nivelissä tapahtuu. Toinen voi haluta miettiä suuntausta tilaan tai liikkeen jatkuvuutta. Myös yleisemmin ajateltuna tavoitteet voivat olla hyvinkin erilaisia. Toiselle tavoitteena voi olla opintopisteiden saaminen, toiselle taas tanssissa kehittyminen hyvinkin pitkälle.

Aiheeseen syventyessäni uskon saavani arvokasta tietoa tavoitteiden avaamisesta opiskelun motivoimiseksi myös muille kuin nuorille aikuisille. Uskon siis, että saadessani aiheesta lisää tietoa, voin soveltaa sitä myös muun ikäisille oppilaille. Mielenkiintoinen havainto oli se, ettei opettamani ryhmä ollut suinkaan homogeeninen, vaan tanssitausta oli hyvin erilainen oppijasta riippuen. Opetuksessa kun mielestäni yleensä ajatellaan,

että vasta pitkälle edenneet opiskelijat voivat ryhtyä ottamaan omia tavoitteita ja mielikuvia oppimisensa avuksi. Mielestäni taas juuri tämä omakohtaisuus voi alusta asti olla se, minkä avulla jokainen, erilainen oppija saa saman opettajan opetuksesta irti sen, mitä sillä hetkellä tarvitsee, ja motivoituu oppimaan lisää.

Mielestäni oppimistilanteessa sekä opettajalla että oppijalla tulisi olla tiedossa tavoitteet, joihin opiskelija pyrkii. Näin opettaja voi antaa palautetta juuri niistä asioista, jotka edistävät opiskelijan pääsyä haluttuun päämäärään. Opiskelijan on myös helpompi seurata omaa oppimistaan, kun hänellä on selkeä tavoite, mihin verrata nykyistä tilaa. Mielestäni oppiminen tulisi nähdä kokonaisvaltaisena asiana, johon vaikuttavat niin yksilön kuin ryhmän fyysiset ja henkiset ominaisuudet, tausta ja tavoitteet, sekä niiden vaikutus toisiinsa.

3 ITSEOHJAUTUVUUS

”Itseohjautuvalla opiskelutaidolla tarkoitetaan opiskelijan oma-aloitteista, vastuullista, suunnitelmallista ja tehokasta toimintaa erilaisissa opiskelutehtävissä ja -tilanteissa.” Näin kirjoittavat Silvén, Kinnunen ja Keskinen kirjassaan *Kohti itseohjautuvaa opiskelutaitoa* (1991, s.7.). Heidän mukaansa niin lasten kuin aikuisten, kokeneen kuin kokemattomankin oppijan tulee oppimistilanteessa motivoitua oppimaan ja kiinnostua opittavasta asiasta. Oppimistilanteessa oppijan täytyy myös hyödyntää aiempien kokemusten pohjalta työstettyjä tietoja ja taitoja sekä hallita oppimista ohjaavia tunteita, asenteita ja ihmissuhteita. Nämä oppimisessa välttämättömät toiminnot ovat suurimmalta osin opittuja ja opetettavissa. Oppimistapahtumaa näin tarkastellessa luodaan myös uskoa siihen, että nuoret ja aikuiset voivat kehittää itseään oppijana. (Silvén, Kinnunen, Keskinen 1991, s.9.)

Silvén, Kinnunen ja Keskinen kiteyttävät mielestäni hyvin sen ajatuksen, mikä myös minulla itseohjautuvuudesta on. Erityisen tärkeää mielestäni on se, että oppiminen itsessään nähdään taitona, eikä synnynnäisenä ominaisuutena, jolloin jokaisella meillä on mahdollisuus kehittää itseämme oppijana. Tämän kehityksen myötä ovi taitojen oppimiseen avautuu. Jos oppimistilanteessa hyödynnetään jokaisen aikaisempia kokemuksia, on kynnys tarttua uuteen asiaan pienempi. Onhan uudessa asiassa näin jo jotain tuttua ja omakohtaista. Opittu taito tai tieto linkittyy näin myös muuhun elämään, niin aikaisempiin kuin tuleviin kokemuksiin, jolloin taidon tai tiedon omaksuminen itsessään ei ole päämäärä.

Kauppilan (2003, s.83.) mukaan itseohjautuvaan oppimiseen kuuluu se, että opiskelija asettaa opiskelulle realistiset tavoitteet, suunnittelee oppimisprosessia ja toteuttaa opintojaan itsenäisesti. Itseohjautuvaan oppimiseen kuuluu hänen mukaansa myös tiedon vastaanottamista ja käsittelyä, sisäinen motivaatio, tiedon omaehtoinen sisäistäminen ja kyky soveltaa tai hyödyntää oppimaansa tietoa. Myös oman oppimisen arviointi ja kontrollointi on Kauppilan (2003, s.83.) mukaan osa itseohjautuvaa oppimista.

Aikaisemmin *taustaa* kappaleessa kirjoitin, että mielestäni opiskelijan tulisi olla osana opetuksen suunnitteluprosessia, jotta tavoitteet olisivat hänelle ajankohtaisia ja auttaisivat näin motivoimaan opiskelussa. Kauppila kirjoittaa tekstissään samasta asiasta ja lisää siihen vielä opintojen itsenäisen toteuttamisen. Se, mitä itsenäisellä toteutuksella tarkoitetaan, on mielestäni opetuksen järjestämisessä usein ymmärretty väärin. Itsenäinen työskentely ei saisi olla keino resurssien säästämiseksi, vaan sen tulisi olla ohjattua toimintaa. Oma kokemukseni itsenäisestä työskentelystä on usein se, että annettuun tehtävään etsitään vastaus ja vastaus esitetään opettajalle. Usein näiden itsenäisten tehtävien avulla pyritään antamaan opiskelijalle mahdollisuus perehtyä tarkemmin johonkin häntä läheisesti kiinnostavaan aiheeseen tai asiaan. Eikö juuri silloin opiskelija tarvitsisi eniten ohjausta ja keskustelua, kun hän on asian äärellä, mikä saattaa olla hänelle se kaikkein tärkein ja läheisin. Itsenäisessä työskentelyssä opettajan tulisi olla osa oppimisprosessia, ohjaavana ja kannustavana tekijänä.

Kauppilan kuvaus itseohjautuvuudesta etenee mielestäni loogisesti, kun mietin sitä oman oppimiseni kautta. Kun suunnitteluvaiheesta asti on saanut suunnata asiaa haluaansa suuntaan, on työhön ryhtymiseen helpompi motivoitua. Kun tavoitteet ovat realistiset ja ehkä jaettu myös osatavoitteisiin, on omaa kehitystään helpompi seurata ja pienempäänkin tavoitteeseen pääsystä motivoituu lisää, koska huomaa etenevänsä matkalla kohti päämäärää. Usein kai motivaatio heikkenee tai loppuu kokonaan siinä vaiheessa kun alkuinnostus asian suhteen on mennyt ja kohdataan ensimmäisiä vaikeuksia mitkä tuntuvat ylitsepääsemättömiltä. Arvioinnista ja oman oppimisen kontrolloimisesta tulee helpompaa, kun on pienempiä osatavoitteita, joihin pääsyä seurata. Kontrolloinnin tuloksena löytyvät myös helposti keinot, kuinka jatkaa oppimisprosessia. Karkea esimerkki liikkeen opettelusta voisi olla tasajalkahyppy. Tasajalkahypyn opettelussa osat voisivat olla ponnistus, ilmalento ja alastulo. Koko hyppyä voi olla hankala havainnoida kerralla ja keskittyen täydelliseen kokonaissuoritukseen, mutta yhden osa-alueen tarkastelu on jo huomattavasti helpompaa. Osa-alueista usein toiset ovat kyseiselle oppijalle helpompia kuin toiset. Näiden havaitseminen auttaa oppijaa kiinnittämään huomiota harjoittelussa vaikeampiin osiin. Jo opitut tai osatut alueet taas motivoivat jatkamaan harjoittelua, sillä huomaamme jo osaavamme kyseisen osa-alueen.

Itseohjautuvuus jo sanana voi johtaa harhaan. Kyse ei mielestäni suinkaan ole vain yksilön itsenäisestä työstä. Oppimistaitojen kehittäminen voi tapahtua joko itsenäisesti tai

vuorovaikutuksessa esimerkiksi opettajan, ohjaajan tai muiden opiskelijoiden kanssa. Usein vuorovaikutuksella onkin suuri merkitys itsearviointikykyjen kehittymisessä, sillä suuren osan palautteesta saamme muilta. Onnistuneet vuorovaikutuskokemukset kehittävät itseluottamustamme ja vuorovaikutuksessa saamme tukea oppimiseemme. (Suomen Virtuaaliammattikorkeakoulu 2006)

3.1 Tavoitteet ja motivaatio

Oppimisen lähtökohtana ovat tavoitteet ja selkeä päämäärä. Tavoitteiden sisäistämisen jälkeen motivaatio alkaa parantua ja tavoitteisiin suuntautunut energia alkaa vapautua. Itsenäinen tavoitteiden asettaminen luo pohjan motivaatiolle. Motivaatio taas on pohjana monitahoiselle ja syvälliselle tiedon muokkaamiselle. (Kauppila 2003, s.84, 103.) ”*Opiskelijan motivaatiota pidetään itseohjautuvan opiskelutaidon ytimenä* (Silvén, Kinnunen, Keskinen 1991, s.26.)” Motivoitu toiminta tarkoittaa sitä, että tahdotaan jotain ja tämän jonkin saavuttamisesta muodostuu vahvistaminen, eli niin sanottu palkkio onnistuneesta toiminnasta. Motiivi edellyttää sitä, että toiminnalla on jokin päämäärä, mihin pyritään - tavoite. Osa motiiveista ohjaavat ihmisen sisäiset tarpeet, mutta motivoitumiseen tarvitaan myös ulkoapäin tulevia ärsykeitä ja virikkeitä. (Blomqvist 2002.)

Madsen ja Egidius jakavat kirjassaan *Oppiminen ja motivaatio* (1981, s.19-20.) motiivit viiteen ryhmään. Näitä ovat orgaaniset motiivit, emotionaaliset motiivit, sosiaaliset motiivit, älylliset motiivit sekä uni- ja toimintamotiivi. Heidän mielestään opettajien olisi tärkeää tunnistaa eri motiivilajit, sillä suinkaan kaikki eivät ole oppimista liikkeelle painavia. Motiivilajien tunnistaminen auttaa myös niiden hyödyntämisessä oppimisen motivoimiseksi.

Orgaaniset motiivit, kuten nälkä, jano ja sukupuolivietti, aiheutuvat osittain sisäisistä orgaanisista tapahtumasarjoista, mutta niihin vaikuttavat myös ulkoiset motivoivat tekijät. Esimerkiksi nälän tunteen voi herättää herkullisen ruoan näkeminen tai haistaminen. Emotionaalisista motiiveista kaksi tärkeintä ovat pelko ja viha. Ne ovat syviin sisäisiin tarpeisiin, yksilön taistelu ja puolustus, kytköksissä olevia. Nykyaikaisessa sivistysyhteiskunnassa nämä motiivit eivät sellaisinaan ole tarkoituksenmukaisia, eivätkä opetuk-

sessä toivottuja. Sen sijaan emotionaalisista motiiveista esimerkiksi jännityksen, erilaisen tunnelmien ja turvallisuuden tunteminen voivat olla pedagogisessa tapahtumasarjassa hyvin tärkeitä. Niitä taitavasti hyödyntämällä opettaja voi myös edistää hyvien oppimistulosten saantia. (Madsen ja Egidius 1981, s. 20-27.)

Sosiaalisia motiiveja ei voi rajata kovin tarkasti, mutta ominaista niille on, että ne aktivoituvat sosiaalisissa tilanteissa. Sosiaalinen perusmotiivi on kontaktimotiivi, mikä on tärkein syy ryhmien muodostamiseen ja sosiaaliseen käyttäytymiseen.

”Yksilö käyttäytyy toisten toivomalla ja odottamalla tavalla saavuttaakseen ja säilyttääkseen siten sosiaalisen kontaktin. Yksilölle ovat tietenkin erittäin tärkeitä hyvät suhteet elämänsä avainhenkilöihin, esim. vanhempiin, opettajiin, työnjohtajiin ja muihin auktoriteetteihin sekä sukupuolipartneriin ja mahdollisiin lapsiin. Siksi näiden avainhenkilöiden vaatimukset, kiellot ja määräykset voivat vaikuttaa voimakkaasti motivoivasti yksilöön. Myös ilmaisemattomilla odotuksilla saattaa olla motivoivaa voimaa. Oppimistilanteessa opettajan vaatimukset, toiveet, kannustukset, palkinto ja moite vaikuttavat kontaktimotiivin takia suuresti oppilaiden suorituksiin.” (Madsen ja Egidius 1981, s.29.)

Muita sosiaalisia motiiveja ovat valta- ja suoritusmotiivi, alistus-, mustasukkaisuus- ja kateusmotiivi, sekä idolinpalvonta, lojaalisuus, ylpeys, syyllisyyden- ja häpeäntunteet. Vaikka valtamotiivin onkin epäilty olevan synnynnäinen motiivi, ei sillä nähdä olevan kovin suurta pedagogista vaikutusta. Sen sijaan suoritusmotiivilla on suuri pedagoginen vaikutus ja sen on todistettu vaikuttavan jopa ammatinvalintaan. Yksilö, jolla on suuri suoritusmotiivi, valitsee keskivaikeita tehtäviä, jotta onnistumisen mahdollisuus olisi kohtalaisen suuri. Yksilö, jolla on heikko suoritusmotiivi, valitsee hyvin vaikeita tehtäviä tai sitten hyvin helppoja. Suoritusmotiivin on nähty olevan riippuvainen siitä, millaisen kasvatuksen yksilö on saanut. Jos häntä on lapsena kannustettu omatoimisuuteen ja luotu uskoa siihen, että hän osaa ja pystyy, hänelle on todennäköisemmin kehittynyt suuri suoritusmotiivi. Sen sijaan lapsella, joka ei ole saanut toimia omatoimisesti, eikä hänen kykyihinsä ole luotettu, on todennäköisesti heikko suoritusmotivaatio ja suuri epäonnistumisen pelko. (Madsen ja Egidius 1981, s.28-32.)

Älyllisistä motiiveista tärkein on Madsenin ja Egidiuksen mukaan uteliaisuus. Erilaiset ärsykkeet sisältävät ristiriita- tai epävarmuustekijöitä, mistä syntyy uteliaisuus ja siitä seuraava tutkiva käyttäytyminen. Tämä päättyy usein ristiriitaisuuden ja epävarmuuden vähenemiseen ja vastaavasti informaation lisääntymiseen. Tutkivaa käyttäytymistä saattaa aiheuttaa myös toimintamotiivi. Uni- ja toimintamotiivin aiheuttaa ärsykkeiden

puuttuminen, miksi se eroaakin kaikista muista motiiveista. Toimintamotiivia voisi puhekielessä kuvata esimerkiksi liikkumisen tarpeena tai luomistarpeena. Se on selittämätön tarve tehdä jotain. Useimmiten motiiveista kaksi tai useampia vaikuttavat yhtä aikaa, mitkä suuntaavat toimintaamme yhteen päämäärään. Kun useampi motiivi vaikuttaa samaan aikaan ja suuntautuu samaan lopputulokseen, syntyy motiivijärjestelmä. (Madsen ja Egidius 1981, s.34-41.)

Yleisesti motivaatio jaetaan sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Ulkoisesti motivoitunut yksilö pyrkii saamaan suorituksestaan palkkion kuten arvosanan. Yksilö joka on kiinnostunut tehtävästä aidosti ilman, että hän tavoittelee siitä palkkiota, on sisäisesti motivoitunut. Sisäistä motivaatiota pidetään oppimisessa ulkoista motivaatiota suotuisampana, sillä sisäisesti motivoitunut opiskelija ei lannistu niin helposti vastoinkäymisistä. (<http://tievie.oulu.fi/verkkopedagogiikka/index.html> 2008)

”Viimeaikaisessa motivaatiotutkimuksessa on laajalti keskusteltu motivationaalisten tavoitteiden merkityksestä oppimisessa. On osoitettu, että tavoitteet, joita oppijat toiminnalleen asettavat, ennustavat merkittävällä tavalla oppimisprosessin luonnetta sekä lopputuloksia. Pääpiirteittäin motivationaaliset tavoitteet voidaan jakaa oppimistavoitteisiin sekä suoritustavoitteisiin. Oppimistavoitteet viittaavat oppijan pyrkimykseen lisätä kompetenssiaan oppimisen kautta tai/ja ymmärtää opiskeltava asia. Suoritustavoitteet taas viittaavat oppijan pyrkimykseen saada palkkio (esim. hyvä arvosana) oppimisen kautta tai osoittaa paremmuuttaan suhteessa toisiin opiskelijoihin. Näiden lisäksi on esitetty myös välttämisorientaatio, jossa opiskelija tekee oppimistehtäviä, koska haluaa välttää itseensä kohdistuvaa negatiivista huomiota tai vältellä oppimistilanteita. Oppimisorientaation on todettu olevan yhteydessä oppimisen kannalta hyvien, syvätason strategioiden käyttöön sekä hyviin oppimistuloksiin.

Opettajan on tärkeä hahmottaa keinoja, joilla oppimisen kannalta suotuisan motivaation heräämistä ja ylläpysymistä voidaan tukea. Opettaja voi korostaa erilaisia tavoitteita ohjeistuksessa, viesteissä, joita hän välittää oppilaille sekä työskentelytapojen kautta. Tutkimus on osoittanut, että oppilaiden kannustaminen ymmärtämään opittava asia on suotuisaa motivaation kannalta. Oppijoiden on helpompi motivoitua oppimisen kannalta hyvällä tavalla, mikäli heillä on mahdollisuus työskennellä itseään kiinnostavien ja riittävän haastavien tehtävien parissa. Myös arviointikäytännöllä on suuri merkitys motivaation kannalta. Oppilaita vertaileva ja suorittamista korostava arviointi edistää suoritustavoitteita ja pinnalliseen oppimiseen liittyvän ulkoisen motivaation syntyä. Sen sijaan arvioinnin olisi hyvä painottaa kompetenssin kehittymistä ja ymmärtävää oppimista.”

<http://tievie.oulu.fi/verkkopedagogiikka/index.html>, aineisto hyödynnetty 28.3.2008

Mielestäni näiden lähteiden pohjalta voi todeta yhteyden tavoitteiden ja motivaation välillä. Kuinka motivoitua, jos tavoitteet eivät ole selvillä? Tämä selvältä tuntuva kysymys ei kuitenkaan mielestäni tanssinopetuksessa ole täysin ymmärretty. Se tulisi muis-

taa opetuksen joka vaiheessa, sekä suunnittelussa että toteutuksessa, oli sen laajuus siten lukuvuosi tai yksi liike.

3.2 Oppimaan oppiminen

Oppimaan oppimisella tarkoitetaan ihmisen kykyä ajatella ja huomioida omaa oppimistaan. Keskeistä on miettiä, miten oppii ja onko juuri kyseinen toiminta opiskeltavaan asiaan paras. Oppiminen ei ole vain tiedon omaksumista vaan ajattelun jatkuvaa muuttamista ja kehittymistä. Oppija ohjaa toimintaansa aktiivisesti. Hän asettaa itselleen päämääriä ja valitsee keinot niihin pääsemiseksi. (Suomen Virtuaaliammattikorkeakoulu 2006)

Oppimaan oppimisen tavoitteena on tulla taitavaksi oppijaksi. Taitava oppija on hyvin lähelle itseohjautuvaa oppijaa. Voi kai sanoa, että itseohjautuvaa oppimista edeltää oppimaan oppimisen vaihe. Siinä opiskelija havainnoi omaa toimintaansa ja pyrkii löytämään hänelle parhaat opiskelutavat. Itseohjautuvuuden vaiheessa hänellä on luontevaa valita oikeat keinot tavoitteisiin pääsemiseksi. Asiaa voi myös katsoa niin, että oppimaanoppiminen kuuluu osana itseohjautuvaan oppimiseen.

”Taitavan oppijan muotokuva

- Taitavalla oppijalla on tietoa itsestään, kulloinkin opittavasta tehtävästä, oppimisen strategioista sekä tilanteista, jossa opittavaa tietoa todella tarvitaan.
- Taitava oppija tietää, miten hän oppii parhaiten. Hän osaa sanoa, mikä hänelle tuottaa vaikeuksia, mutta osaa toimia myös vaikeissa tilanteissa. Toisaalta hän tietää, mikä hänelle on helppoa ja missä hän on erityisen lahjakas.
- Taitava oppija tietää ainakin jonkin verran opittavasta asiasta. Mitä enemmän asiasta tietää - sitä helpompi on oppia lisää.
- Taitava oppija osaa analysoida oppimistehtävää. Hän osaa valita ja käyttää erilaisia lähestymistapoja ja strategioita tehtävän vaatimuksista riippuen. Taitava oppija tietää, että tehtäviin ei yleensä ole olemassa ainoaa oikeaa ratkaisuja. Hän osa lähestyä tehtävää eri näkökulmista ja käyttää erilaisia strategioita joustavasti.
- Opiskellessaan taitava oppija ajattelee tilannetta, jossa opittavaa tietoa todennäköisesti tullaan käyttämään. Tämä auttaa häntä asettamaan tavoitteita omalle opiskelulle ja kokemaan opittavan käytännönkin kannalta merkityksellisenä.”

<http://tievie.oulu.fi/verkkopedagogiikka/index.html> 2008

Kuten aikaisemmin huomasimme, oppiminen on henkilökohtainen prosessi. Siksi jokaisen oppijan tyyli oppia on myös erilainen. Oppimistyyliä voidaan jakaa esimerkiksi au-

ditiiviseen, visuaaliseen ja kinesteettiseen. Auditivinen oppija oppii kuulemalla ja kuuntelemalla, visuaalinen oppija käyttää hyväkseen näkömuistiaan. Kinesteettinen oppija kokee asiat kehossaan oikeiksi tai vääriksi ja muistaa asiat tai liikkeet siitä, miltä ne tuntuvat. Kuten jokainen voi omaa oppimistaan havainnoidessaankin todeta, usein nämä tyyliä ovat päällekkäisiä ja eriasioita opetellessa voimme käyttää erityylejä. (Suomen Virtuaaliammattikorkeakoulu 2006)

Oppimaan oppimisessa on mielestäni tärkeintä huomioida se, etteivät opiskelun tavoitteet jatkuvasti kohdistu taidon tai tiedon oppimiseen. Taitavaksi ja itseohjautuvaksi opiskelijaksi tuleminen vaatii aikaa ja työtä. Tämä työ voi syödä energiaa ja aikaa itse taidon tai tiedon opettelulta, mutta se kannattaa. Kun opiskelija tunnistaa omat tapansa omaksua tietoa ja jäsentää oppimaansa, hänen oppimisensa syvenee.

3.3 Arviointi ja kontrollointi

Väitöskirjassaan *Oppilaan itseohjautuvuus ja sitä edistävä ohjaus peruskoulun yläasteelle siirtymisen vaiheessa* (1998, s.25.) Laila Mäkinen toteaa, Boudia (1998) mukailen, että arviointimenettelyllä on suurempi vaikutus oppilaan kehitykseen, kuin opettajalla tai oppimateriaalilla. Hänen mukaansa omaehtoiset kontrollointi- ja itsearviointitaidot ovat avain itseohjautuvuuteen. Saavuttaakseen itseohjautuvan opiskelutaidon, tulee opiskelijan tulla tietoiseksi omasta tietoisuudestaan.

Itsearviointiin liittyvät läheisesti itsearvostus ja itsetuntemus. Kun tavoitteena on oman elämän hallinta, on tärkeää, että jo pienestä asti lapsi ohjataan tekemään havaintoja itsestään, omasta toiminnastaan, tunteistaan sekä suhtautumisestaan muihin ja ympäristöön. Lasta tulee ohjata arvioimaan pohdiskeluun havaintojensa pohjalta opettajan, oppilastovereiden ja vanhempien kanssa. Oman itsensä tunteva ja hallitseva ihminen kykenee itsenäisesti tekemään valintoja, mitkä koskevat häntä ja ympäristöään. Hän kykenee toimimaan hallitusti ja vastuuntuntoisesti, ja toimimaan rakentavana osana yhteiskuntaa. (Mäkinen 1998, s.26-27.)

Itsensä tuntevalla ihmisellä on selvä käsitys siitä, kuka hän on, tätä kutsutaan minäkäsitykseksi. Minäkäsitys sisältää kaikki havainnot, tiedot, taidot, roolit ja uskomukset, mit-

kä yksilö liittää itseensä: käsitykset omista luonteen piirteistä ja kyvyistä sekä käsitykset itsestä suhteessa muihin ja ympäristöön. Eri tilanteissa yksilö saa jatkuvasti palautetta omasta käyttäytymisestään ja toisaalta häneen kohdistetaan odotuksia, joiden pohjalta hän muodostaa itselleen minäihanteen. Verratessa todellista minäänsä ihanteeseen, yksilölle muodostuu käsitys siitä, millainen hän on ja miten hyvä ja arvostettu hän on. Tätä minäkäsityksen osa-aluetta kutsutaan itsearvostukseksi. (Korpinen 1996, s.71.)

”Oppimisessa itsetuntemus on sitä, että oppilas tiedostaa omat heikkoutensa ja vahvuutensa. Hän osaa verrata oppimistaan ja suoristustaan siihen asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaitoksen arviointijärjestelmän ja erityisesti palautevuorovaikutuksen kanalta itsetuntemuksen kehittäminen merkitsee seuraavia vaatimuksia:

1. Oppijan tulee tietää mahdollisimman tarkoin, mitä häneltä odotetaan ja mitä tavoitteita oppimiselle asetetaan.
2. Oppijan tulisi saada mahdollisimman täsmällistä ja yksityiskohtaista palautetta edistymisestään.
3. Oppijan tulee saada mahdollisimman yksilöllistä palautetta edistymisestään voidakseen nähdä, miten hän on edistynyt, missä ovat vahvat ja heikot kohdat.
4. Oppijaa tulee rohkaista omien tavoitteiden asettamiseen, itsenäiseen opiskeluun, oman edistymisen arviointiin ja kuvailuun.
5. Oppijalle tulee suoda mahdollisuus keskustella omasta edistymisestään ja saada välitöntä palautetta suorituksistaan.”(Korpinen 1996, s.71-72.)

Kuten kaikessa arvioinnissa, on mielestäni itseohjautuvan oppimisen arvioinnissakin tärkeää se, että arviointi kohdistuu oikeisiin asioihin.(ks. Soininen 1991.) Kun opiskelijalla on selvät tavoitteet, joihin hän pyrkii, on luontevaa antaa näistä asioista palautetta. Tanssissa palaute keskittyy yleensä vain taitotekijöihin ja niiden karttumiseen. Tukiessa opiskelijaa itseohjautuvuuteen on tärkeää huomioida ne keinot, joilla opiskelija lopputulokseen pääsi. Etenkin harjaantumisvaiheessa uusien työtapojen kokeileminen saattaa hetkellisesti hidastaa taidon oppimista, ja silloin palautteen tulisikin keskittyä oppilaan työpanokseen.

Arvioinnilla ja arvostelulla on suuri ero. Arvostelua ei tanssinopetuksessa juuri lainkaan tarvita, joten voimme keskittyä arviointiin. Arvioinnin tulisi olla kehittävää ja eteenpäin vievää. Negatiivinen palaute katkaisee usein oppimisprosessin, sillä tehtävä voidaan kokea liian vaativaksi minkä seurauksena motivaatio laskee. Kun taas palaute on kehittävää ja rohkaisevaa, voi oppilaan motivaatio tehtävän suorittamista kohtaan jopa nousta. Arvioinnissa on aina huomioitava mennyt ja tuleva: Mitä opiskelija on tähän mennessä tehnyt ja mitä hän on oppinut? Mitkä olivat keinot? Eteenpäin katsoessa näemme,

mitä vielä täytyisi oppia, ja aikaisempaa tietopohjaa hyväksikäyttäen voimme valita yhdessä sopivat keinot tavoitteeseen pääsemiseksi.

4 ITSEOHJAUTUVUUTTA TUKEVA TANSSINOPETUS

Käsittelen nyky- ja jazztanssin opetusta, sellaisena kuin sen kokemuksieni pohjalta näen. Yleensä tanssitunti koostuu sarjoista, joilla harjoitetaan liikkeitä ja liikeratoja. Opettajan valmiiksi tehtyjä sarjoja pidetään usein takeena siitä, että halutut asiat käydään tunnilla läpi ja opitaan. Tanssituntiin kuuluu usein myös improvisaatioharjoituksia, mutta ne harvoin linkittyvät asioihin, joita sarjoilla haetaan. Mielestäni tanssinopetuksessa usein päästään sille tasolle, että harjoitellaan ottamaan opettajan antama liike omaan kehoon. Tarkoitus yleensä on kopioida liike mahdollisimman muuntumattomana, vaikka se jokaisen kehossa onkin erilainen. Ennen tätä erilaisuutta ei ehkä hyväksytty niin hyvin kuin nykyään. Askel siitä eteenpäin olisi mielestäni juuri omakohtaisuuden kääntäminen lähtökohdaksi. Sen lisäksi, että havainnoidaan, mitä omassa kehossa tapahtuu ja mitä liikkeen ytimen ympärille syntyy, voisi myös tarkastella lähtökohtaa, jolla opiskelija asiasta motivoituu. Näkeekö hän esimerkiksi jalkojen koukistamisen tilallisena jatkumona, missä polvet jatkavat linjaa sivuille ja keho alas ja ylöspäin? Keskittyvätkö hänen ajatuksensa kenties siihen, miten liike virtaa kehossa tai siihen, mitä luissa ja lihaksissa tapahtuu? Yrittääkö hän juuri sillä hetkellä miettiä kehonsa rentoutta, tai keskittyä niskansa linjaukseen unohtaen jalkojen koukistamisen muuten, kuin liikkeenä joka on helppo suurpiirteisenä toistaa? Onko aina merkityksellisintä liikkeessä kiinnittää huomiota siihen toimintaan, minkä opettaja antaa vai voisiko opettaja tarkentaa mikä hänen päämääränsä on? Oliko tarkoitus tehdä plié tutuksi ja toistaa sitä, vai halusiko opettaja nimenomaan kiinnittää huomiota polvien ja jalkojen linjaukseen? Onko oppilaan mahdollista oppia opettajan haluamia asioita tällä tunnilla, jos häntä vain mietityttää niskan linjaus?

En ole varma, kuinka moni oppilas edes tunnilla havahtuu siihen, että opettajan antaman mallin ja liikkeen voi katsoa monelta eri kantilta. Usein opettaja antaa muutamia asioita, joihin kiinnittää huomiota. Välillä ne eivät vain ole niitä, joista jokainen oppilas juuri sillä tunnilla motivoituu. Tai ehkä oppilaiden tasoerot ovat sellaisia, että jollekin oppilaille nuo annetut kommentit ovat jo lähes itsestään selvyyksiä.

Käsittelen seuraavissa alaluvuissa käytännön kautta tanssinopetusta, sen suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Pohjaan tekstiä osittain päättöharjoittelusta saamiini kokemuksiin.

4.1 Opetuksen ja opiskelun suunnittelu

Opettajan tulee opsin pohjalta tehdä vuosi- ja jaksosuunnitelma. Nämä suunnitelmat voivat usein syntyä jo ennen kuin oppilas ja opettaja tapaavat, joten niihin oppilaat eivät usein pääse vaikuttamaan lainkaan. Jakso- ja tuntisuunnitelmiin sen sijaan oppilailla on mahdollisuus päästä vaikuttamaan. Vuosisuunnitelmasta nousevat asiat voidaan jakaa oppilaiden hyväksi katsomalla tavalla, ja näin ottaa huomioon heidän erilaiset vaiheensa muussa elämässä. Joissain ryhmissä taustat voivat olla hyvin heterogeeniset, esimerkiksi samalla tanssi- tai koululuokalla opiskelevilla. Myös olosuhteet, jotka ovat kaikille yhteisiä, kuten pimeä vuodenaika tai valoisa kevät, voivat olla asioita, jotka vaikuttavat. Aina tietenkään sama asia ei johda samaan mielihaluun, mutta uskon, ettei kukaan ylioppilaskirjoituksiin valmistautuvista abiturienteista halua juuri ennen kokeita valmistaa esimerkiksi omaa soolokoreografiaa tanssitunnille. Jakso- ja tuntisuunnitelma tasolla siis oppilaiden mielipiteen ja elämäntilanteen voi helposti huomioida.

Tuntisuunnitelmaa tehdessään opettaja voi huomioida toiveet, joita oppilaat ovat esittäneet: Haluavatko he paljon improvisaatio tehtäviä, valmiita sarjoja, seuraa johtajaa tyyppisiä harjoituksia, parityöskentelyä vai kenties ryhmätyötä. Myös sisältöihin oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa, kunhan ne pysyvät linjassa tavoitteiden kanssa.

Hetkessä eläminen on oppilaslähtöisessä opiskelussa ensiarvoisen tärkeää. Vaikka suunnitelma olisi tehtykin oppilaiden kanssa yhdessä, voi tilanne muuttua hyvin nopeasti. Tällöin opettajan on mielestäni pystyttävä mukauttamaan opetuksensa hetkeen sopivaksi. Harva opettaja noudattaa orjallisesti suunnitelmiaan, mutta uskon, että niiden rikkomiseen olisi varaa enemmänkin. Harjoittelussani olin suunnitellut menevän showtanssityylisen sarjan, jonka ajattelin olevan juuri sitä, mitä opiskelijat olivat toivoneet. Sarjaa harjoitellessamme minusta rupesi tuntumaan, että jokin on vialla. Hetken aikaa annoin tilanteen edetä, mutta sitten päätin kysyä, mikä on vialla. Opiskelijat olivat todella väsyneitä, mutta eivät näyttäneet sitä ulospäin, koska olivat kuitenkin kiinnostu-

neet opettavasta asiasta. Teimme vielä kerran rennosti sarjan läpi ja siirryimme sitten rentoutuksen pariin. Toisaalta tämä esimerkki on täysin tavallinen ja voisi ajatella, että jokainen opettaja toimisi samoin. Eikö kuitenkin välillä ole niitä tilanteita, että opettaja vaan puskee läpi, koska on päättänyt jo mitä kyseisellä tunnilla tehdään, ja uskoo oppilaiden motivoituvan siitä, kunhan vähän aikaa pusketaan. Tietenkään opettaja ei voi liikaa mennä oppilaiden mukaan, etteivät tavoitteet häviä ja opiskelusta tule epämääräistä, mutta usein kai tavoitteet ovat toteutettavissa, vain keinot kaipaivat muutosta yllättävien tilanteiden takia.

Toisaalta jos opiskelijat ovat itseohjautuvia, ei näitä väärin ajoitettuja oppimistilanteita tule kovin usein. Opiskelijat ovat suunnitelleet työjärjestyksensä niin, ettei se kuormita heitä liikaa. Toki opiskelijat eivät aina voi valita, kuinka paljon heillä on koulua, mutta sen he voivat valita, millä työpanoksella he kyseiseen asiaan panostavat. Tekstissään opiskelun suunnitelmallisuudesta Silvén, Kinnunen ja Keskinen (1991, s.41.) korostavat sitä, että keskeinen osa itseohjautuvaa opiskelutaitoa, on kyky tehdä opiskelusuunnitelmia. Sen lisäksi, että kirjataan, mitä opintoja on ja mitkä niiden tavoitteet ovat, täytyy ylös kirjata myös vapaa-aika ja esimerkiksi perheen ja läheisten kanssa vietetty aika. Usein opiskelijat kuvittelevat aikaa olevan enemmän kuin sitä onkaan, jolloin syntyy väärä kuva siitä, mihin omat resurssit riittävät. Jos asioita on liikaa, eikä siihen voi vaikuttaa, on suunnitelmallisuuden seuraava vaihe työpanoksen määrittäminen. Kun yleiset tavoitteet ovat tiedossa, määrittää itseohjautuvaopiskelija omat tavoitteensa. (Silvén, Kinnunen, Keskinen 1991, s. 41-47.) Työpanoksen määrittäminen ja opiskelijan tavoitteet ovat asioita, joista opettajan ja opiskelijan olisi tärkeää keskustella, ja molempien olla tietoisia niistä. Jos opiskelija haluaa panostaa johonkin toiseen osa-alueeseen enemmän kuin esimerkiksi tanssiin, tulisi opettajan hyväksyä se, ja antaa palautetta sillä tavoitetasolla, jolla opiskelija on. Opettajan on turhaa kannustaa opiskelijaa itsenäisiin lisätehtäviin ja harjoituksiin, jos opiskelija on päättänyt tehdä opinnot suoritusperiaatteella saadakseen arvosanan. Hyvä opettaja muistaa myös sen, että saman oppilaan panostus juuri hänen opettamaansa aineeseen voi vaihdella suuresti, eikä kerran suoritusperiaatteella kurssin läpäissyt opiskelija tahdo välttämättä aina toimia niin. Joskus elämäntilanteet saattavat vain olla sellaisia, että itse elämä vie kaiken ajan ja energian, ja opiskelijan resurssit riittävät vain osittaiseen läsnäoloon opetushetkinä. Opettajan ei myöskään mielestäni tulisi arvottaa opiskelijoita sen mukaan, mikä heidän panostuksensa on. Itseohjautuva opiskelija ymmärtää, että tiettyihin tavoitteisiin pääsemiseksi, esi-

merkiksi seuraavalle tasolle siirtyminen, vaatii tietyn työn. Jos opiskelija ei pysty tähän sitoutumaan, vaan hänen tavoitteensa ovat toiset, tulisi opettajan pystyä tukemaan tätäkin opiskelijaa tavoitteeseen pääsemiseksi.

Yhteenvetona opetuksen ja opiskelun suunnittelusta voin sanoa sen, että tärkeintä on suunnitella. Suunnittelun tulisi olla avointa keskustelua opettajan, opiskelijan ja mahdollisen kouluorganisaation välillä. Suunnittelun tulee keskittyä niin laajoihin kokonaisuuksiin, kuin pienten jaksojen ja tuntien suunnitteluun. Suunnittelun tulee kattaa niin opettajan kuin opiskelijoidenkin henkilökohtaiset suunnitelmat. Koska opettaja tekee työtään, tulisi olla selvää, että hänen panostuksensa kulloiseenkin ryhmään on täydellinen, tosin näin ei aina ole. Sen sijaan opiskelijoiden panostus voi vaihdella hyvinkin paljon, ja tämän panostuksen tulisi olla suunnitelmallista, ja tiedossa kaikilla osapuolilla. Suunnittelun jälkeen tärkeintä onkin sitten pysyä suunnitelmissa, ja muistaa palkita itseään saavutettuaan tavoitteen.

4.2 Opetuksen toteutus

Alkaessani työstämään tätä pedagogista pohdintaa, oletin pystyväni tekemään joitain helposti hyödynnettäviä käytännön esimerkkejä, kuinka tanssitekniikan opetus voisi olla itseohjautuvuuteen ohjaavaa. Koska itseohjautuvuus perustuu jokaisen yksilölliseen huomioimiseen, ei tällaisia yleistyksiä voi mielestäni tehdä. Tärkeää opetuksen toteutuksessa olisi huomioida opettajan rooli, joka pikkuhiljaa alkaa muuntua ohjaajan rooliksi. (ks. Mäkinen 1998, s.38-39.) Yksi ydin asia opetuksen toteutuksessa on mielestäni opettajan havainnointi omasta ihmis- ja oppimiskäsityksestään. Tein osana uuteen työpaikkaani siirtymistä Jukka Alavan suunnitteleman profiilin, jolla ryhmän ja yksilön vuorovaikutustyyli voidaan havainnoida. Huomasin, että minussa vahvoina olevat sosiaalinen- sekä organisointi tyyli vaikuttavat siihen, kuinka oletan toisten oppivan, ja näin ollen siihen, miten opetustani toteutan. Sen enempää analysoimatta kyseistä profiilia luulen, että omien tapojen ja tottumusten havainnointi on opettajan avain, kun hän haluaa ryhtyä yksilöllistämään opetustaan. Tunnistamalla omaa toimintaansa ohjaavat tyylit, opettaja oppii myös tunnistamaan niitä toisista, ja näin ollen vuorovaikutus on toimivampaa.

Vuorovaikutus kanavien lisäksi opetuksessa on mielestäni tärkeää luoda sellainen oppimisympäristö, missä on turvallista opetella muistaen, että epäonnistuminen kuuluu harjoitteluun aina. Opettajan tulisi käytännön työssään pyrkiä antamaan oppimisvirikkeitä niin visuaalisille kuin auditiivisille oppijoille sekä niille ketkä haluavat ensin nähdä kokonaisuuden ja vasta sitten syventyä yksityiskohtiin, sekä päinvastoin. Opettajan tärkein väline on siis ihmistuntemus sekä havainnointi ja tietämys erilaisista oppijoista. Kun opettaja on tutustunut ryhmään ja tietää jokaiselle ominaiset tavat oppia, hän voi helposti huomioida niitä opetuksessaan. Oivana esimerkkinä tästä on mielestäni se, kun päättöharjoittelussa teimme paljon kuvioiden vaihtelua vaativaa koreografiaa. Selittämällä ja ihmisiä kädestä pitäen paikalleen ohjaamalla ei kaikki vielä tiennyt mitä tehdä ja mihin mennä. Hain vihkoni ja piirsin siihen jääkiekkovalmentajan tyyllillä kuviot ja taas ainakin muutama oppija lisää tiesi, mitä tehdä.

Mäkinen (1998, s.41.) kuvaa väitöskirjassaan Koron (1992) mukaan itseohjautuvuutta tukevan ohjaajan tehtäviä näin;

”Opettajan tulee

- auttaa oppijaa löytämään uusia itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia
- auttaa oppijaa selventämään omia tavoitteitaan
- auttaa oppijaa huomaamaan kuilu asettamiensa oppimistavoitteiden ja nykyisen tietotaitotasonsa välillä
- auttaa oppijaa huomaamaan ongelmat jotka kuilusta johtuvat
- luoda miellyttävät ja vuorovaikutusta edistävät oppimisolosuhteet
- hyväksyä oppija yksilönä ja kunnioittaa hänen tunteitaan ja ideoitaan
- pyrkiä luomaan oppimisyhteisöön keskinäinen luottamuksen ja avustamisen ilmapiiri vahvistamalla yhteistyötä ja varomalla kilpailun korostamista
- asettaa omat tietonsa, taitonsa ja tunteensa käytettäväksi kanssaoppijana
- tuoda esille oma näkemyksensä oppimislähteiden valinnassa, mutta kuitenkin rohkaista oppijaa tekemään valintansa itse
- auttaa oppijaa kunkin oppimistehtävän yhteydessä järjestäytymään järkevällä tavalla (ryhmät/yksilöllinen työskentely)
- rohkaista oppijaa tuomaan omat kokemuksensa oppimisprosessiin
- auttaa oppijaa omaksumaan uutta tietoa suhteessa kokemuksiinsa ja siten kokemaan oppimisen mielekkääksi
- kehittää yhdessä oppijan kanssa yhteiseksi hyväksytyt menetelmät edistymisen arvioimiseksi
- auttaa oppijaa kehittämään ja käyttämään itsearviointikriteereitä”

Opetuksen toteutuksessa opettajan tulisi pystyä olemaan neutraali jokaisen oppijan oppimistyyliä kohtaan. Mikään ei ole toista parempi, ja jos jokin tyyli sopii opettajan mielestä johonkin tehtävään paremmin kuin toinen, tulisi siitä keskustella oppijoiden kanssa avoimesti. Kohti itseohjautuvuutta mentäessä opettajan tuleekin antaa keinoja joilla

kehitetään eri oppimistyylejä. Näin opiskelijat voivat tunnistaa niistä omimmat ja harjaantua tarpeen mukaan vieraammassa. Oppimistilanteessa jokainen on yksilö, myös itseohjautuvuuden suhteen. Tähänkin opettajan tulisi pystyä suhtautumaan rauhassa ja antaa jokaiselle aikaa ja tilaa kehittyä omassa tahdissaan.

Itseohjautuvuutta tukevan opetuksen toteutuksessa mielestäni tärkeintä on havainnoida oppimistilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä, sekä keskustella näistä havainnoista. Niin tärkeää ei mielestäni ole tyyli, millä yksittäiset tehtävät tehdään, vaan kokonaisuus jollaisena opettaja näkee itsensä ja oppijat, sekä sama näkökanta oppijoiden silmin katsottuna.

4.3 Arviointi

Luvussa 3.3. käsitteelin arviointia yleisesti ja samat asiat pätevät tanssitekniikan opetuksessakin. Arvioinnin tulee keskittyä oikeisiin asioihin oikealla tavoite tasolla. Arviointi jää tanssitunnilla helposti opettajan vastuulle, joten kaikki millä oppilaita saadaan aktivoitua omaan ja toisten arviointiin, on mielestäni hyväksi. Itsensä ja toisten arviointiin täytyy antaa keinoja kuten mitä katsotaan ja tuleeko palautteen olla toteavaa, eteenpäin vievää vai jotain muuta. Avoimen arviointiympäristön ja keskustelun uskon myös antavan oppijoille paljon rakennusmateriaalia minäkuvansa kehittämiseksi ja hyväksymiseksi. Samoin palautteen anto antaa antajalleen arvokasta kokemusta siitä, kuinka pukea näkemänsä sanoiksi ja niin, ettei se ole arvottavaa, tai toista loukkaavaa. Tätä taitoa kun tarvitsemme jokapäiväisessä arkielämässämmekin.

5 POHDINTA

Elinikäisen kasvatuksen peruskivenä on näkemys ihmisestä aktiivisena tiedonetsijänä, joka tekee itse opiskeluaan koskevia ratkaisuja ottaen ensisijaisesti vastuun opiskeluaan koskevien tavoitteiden määrittämisestä, opiskeluprosessin suunnittelusta ja arvioinnista. (Hänninen 1994, s.23.) Tämä on perusolettamus, mihin on mielestäni hyvä nojautua.

Tutkielmani vahvisti aikaisemmat käsitykseni siitä, että tavoitteet luovat pohjan motivaatiolle ja motivaatio on alulle paneva ja kantava voima oppimisessa. Oppimisprosessin yksilöllisyys on nykypäivää, ja toivonkin kykeneväni itse opettajana toimimaan sitä edistäen. Tutkielma antoi minulle, kuten halusinkin, tietoa sen oletuksen vahvistamiseksi mikä minulla on ollut. Toivon, että opettajan työssäni onnistun hyödyntämään näitä saamiani tietoja ja taitoja, ja ennen kaikkia toivon, että pysyn avoimena uusille ideoille ja ajatuksilla, joita pedagogiikan tutkimus jatkuvasti tuo.

Kuten yleensä, minulla on nyt työni loppupuolella enemmän kysymyksiä kuin alkaessani tekemään sitä. Voiko perinteisen tanssinopetuksen keinoin todella päästä itseohjautuvaan oppimiseen? Tuleeko oppijan olla oppimisketjun jokaisessa vaiheessa täysin itseohjautuva? Vai onko realistinen tavoite itseohjautuvassa oppimisessä päästä tilaan jossa opettaja ja oppija vuorotellen ohjaavat oppimisprosessia? Millä itseohjautuvuuden tasolla opettajan rooli alkaa pienentyä, vai kasvaako se sitä mukaan, mitä itseohjautuvamaksi opiskelija tulee? Silloinhan opiskelijalla herää eniten kysymyksiä, sillä hän tekee jatkuvasti havaintoja itsestään, oppimisestaan ja ympäristöstään. Tieto lisää ymmärrystä kyseistä asiaa kohtaa, ja ymmärrys tuo mukanaan uusia ristiriitoja.

Ennen käsitin itseohjautuvanoppimisen ja siihen ohjaamisen paljon mustavalkoisempaan asiana, yhtenä osana opetusta. Nyt näen sen nimittävänä tekijänä kaikelle sille, mikä minusta opetuksessa on tärkeää. Se on katto, jonka alle yksilö kaikkine kokemuksineen mahtuu, ja jonka alla hänen tietonsa ja taitonsa saavat mahdollisuuden muuttua. Uskon, että koulujen opintosuunnitelmiin itseohjautuva oppiminen kirjataan tulevaisuudessa vieläkin useammin. Mielenkiintoista on se, miten esimerkiksi tanssinopettaja koulutus

pyrkii tähän tarpeeseen vastaamaan. Kuinka meitä valmistuvia opettajia tulevaisuudessa ohjataan ohjaamaan itseohjautuvuuteen?

LÄHTEET

Painetut lähteet

Blomqvist, Katja 2002. *Miten oppia oppimaan? Oppimisen psykologiaa ja käytännön sovelluksia*. Kuopio. Tutkielma (5S13) Sibeliuksen Akatemia Kirkkomusiikin koulutusohjelma.

Hänninen, Riitta 1994. *Itsestäänselvä itsearviointi, Itsearvioinnin kehittyminen ammattiin valmistumisen näkökulmasta*. Jyväskylä. Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen tutkimuksia ja selvityksiä 19.

Kauppila, Reijo A, 2003. *Opi ja opeta tehokkaasti, Psykkinen valmennus oppimisen tukena*. Juva.

Korpinen, Eira 1996. *Silta uuteen opiskelija-arviointiin, arviointia opiskelija-arvioinnista*. toim. Räisänen, Anu ja Frisk, Tarja. Helsinki. Yliopistopaino Oy.

Madsen, K. B, Egidius, Henry 1981. *Oppiminen ja motivaatio*. Helsinki. 1.-2. painos. Kirjayhtymä.

Mäkinen, Laila, 1998. *Oppilaan itseohjautuvuus ja sitä edistävä ohjaus peruskoulun yläasteelle siirtymisen vaiheessa*. Joensuu. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja. Joensuun yliopistopaino.

Silven, Maarit, Kinnunen, Riitta, Keskinen, Soili 1991. *Kohti itseohjautuvaa opiskelutaitoa*. Turku. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Painosalama Oy.

Sähköiset lähteet

Suomen Virtuaaliammattikorkeakoulu 22.08.2006,

http://www.amk.fi/avoin/fi/index/koulutustarjonta_13/oppimistyylitjaitaidot/tietoaoppisesta/oppimisentaidot.html, aineisto hyödynnetty 28.3.2008

Oppimisen teoriasta tukea tieto- ja viestintätekniiikan pedagogiseen käyttöön,

<http://tievie oulu.fi/verkkopedagogiikka/index.html>, aineisto hyödynnetty 28.3.2008

Kirjallisuutta

Soininen, Marjaana 1991. *Kasvatustieteen evaluaation perusteet*. Turku. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Painosalama Oy.